Advies 26: gebruik CoronaCheck app *niet* als middel voor vaccinatiedrang

Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding Covid-19

30 september 2021

Inleiding Begeleidingscommissie

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft een Begeleidingscommissie ingesteld die de Minister zal adviseren over digitale ondersteuning bij de bestrijding van Covid-19. De begeleidingscommissie brengt naast gevraagde adviezen ook ongevraagde adviezen uit. Onderstaande betreft een advies over de inzet van de CoronaCheck app.

De Begeleidingscommissie constateert dat het Coronatoegangsbewijs of Coronapas nu te sterk gekoppeld is aan het installeren van een app en adviseert om de papieren versie veel toegankelijker te maken. Daarnaast adviseert de commissie om in de communicatie over de CoronaCheck duidelijk te vermelden dat het middel wordt ingezet om transmissie in openbare ruimtes te voorkomen en *niet* om de vaccinatiegraad te verhogen. Onderstaand treft u de onderbouwing en overwegingen aan.

(1) Aantasting vertrouwen in huidige maar ook *toekomstige* digitale ondersteuningsmiddelen

Het is belangrijk om een *vertrouwensband* tussen de burger en de staat inzake digitalisering en privacy te bereiken en te behouden waar het gaat om digitale pandemiebestrijding.

De commissie is een voorstander van vaccinatie. Vergeleken met andere Europese landen hebben verhoudingsgewijs veel mensen in Nederland zich vrijwillig laten vaccineren. Natuurlijk zou een nog hogere vaccinatiegraad gunstiger zijn als middel tegen de verspreiding van het virus. De Minister heeft bij het aankondigen van de CoronaCheck maatregel expliciet gezegd dat hij hoopt dat meer mensen zich alsnog laten vaccineren om gemakkelijker toegang te krijgen tot publieke locaties. De commissie is echter van mening dat de CoronaCheck app vooral bedoeld is om de verspreiding van het virus in openbare ruimte te minimaliseren. De commissie vindt het onverstandig om de inzet van CoronaCheck en afgeleide papieren QR-codes te gebruiken teneinde de vaccinatiegraad te verhogen. Een dergelijke vaccinatiedrang kan weerstand oproepen. Die weerstand kan ertoe leiden dat toekomstig COVID-19 en wellicht zelfs niet-COVID-19 beleid, zoals een nieuwe vaccinatiecampagne voor welke aandoening dan ook, minder succes zal hebben. Deze weerstand zou ook kunnen afstralen op andere digitale ondersteuningsmiddelen, zoals het digitale bron- en contactonderzoek (CoronaMelder) en de GGD Contact app. De associatie van apps met een overheid die met drang inbreekt op de persoonlijke levenssfeer kan het succes van alle toekomstige digitale ondersteuningsmiddelen ondermijnen.

De commissie roept daarom op om in de communicatie over de CoronaCheck vanaf nu te benadrukken dat het middel wordt ingezet om transmissie van het virus in openbare ruimtes te voorkomen, en uit te leggen waarom de overheid vindt dat dit in de huidige epidemische situatie proportioneel is en tot wanneer. De communicatie moet niet (meer) benadrukken dat het middel wordt ingezet om de vaccinatiegraad te verhogen. Daarnaast adviseert de commissie dat de overheid de proportionaliteit van de inzet van CoronaCheck continue moet afwegen tegen de epidemiologische situatie van het moment. Wanneer blijkt dat de inzet van het coronatoegangsbewijs niet meer proportioneel is vindt de commissie dat de inzet van dit instrument moet worden afgeschaald. De commissie beveelt aan spoedig een visie te ontwikkelen en te communiceren over de toekomstige uitfasering van CoronaCheck.

(2) De Coronapas is te sterk verbonden met de installatie van een app.

Alhoewel de CoronaCheck app zelf privacy-vriendelijk is, zijn en blijven digitale toepassingen kwetsbaar, en is een mobiele telefoon strikt privé en drager van tal van privé-gegevens. Veel mensen

voelen zich nu mogelijk quasi-verplicht om deze 'overheidsapp' te downloaden omdat er weinig analoge gebruikersvriendelijke alternatieven beschikbaar zijn.

De commissie heeft geconstateerd dat het voor veel mensen in de praktijk nog steeds lastig is gebleken een papieren bewijs of QR code aan te vragen.[1] Personen die naar het hiervoor geopende telefoonnummer bellen, staan bijvoorbeeld nog steeds lang in de wacht en raken hierdoor mogelijk ontmoedigd. Ook duurt de toezending van deze papieren bewijzen nog te lang. De commissie is van mening dat het voor iedereen gemakkelijker moet worden om een dergelijke papieren QR code aan te vragen. Hierbij moet ook specifieke aandacht komen voor de ondersteuning van bijvoorbeeld ouderen, personen met een beperking als ook personen zonder smartphone in dit proces. Ontoegankelijkheid van een papieren QR code kan de volgende gevolgen hebben:

- De hiervoor genoemde groepen worden hierdoor sterk benadeeld. Zij kunnen de facto minder goed deelnemen aan het sociale verkeer, met alle nadelige gevolgen van dien.
- Horeca en uitgaansgelegenheden missen klandizie of worden geconfronteerd met personen die niet tijdig een papieren QR code hebben ontvangen.

[1] Dit aspect wordt o.a. ook onderzocht in de CoronaCheck evaluatie, die momenteel nog loopt. Deze evaluatie wordt door het onderzoeksteam o.l.v. Prof. dr. Wolfgang Ebbers uitgevoerd. Zie ook: https://coronacheck.nl/nl/faq/7-1-onderzoek-hoe-weten-we-of-coronacheck-werkt/